

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: *A budapesti bankok és biztosítók régi palotái*

Forrás: *Pesti Tőzsde*

3m
(Hely)

1925. 7. 9.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

725.2

Hely

Idő

"1925"

Személy

Helyszám

Székfoglaló házi nyomda 1923

A budapesti bankok és biztosítók régi palotái

A világ leghatalmasabb épülete most készül: Londonban az *Anglo-Jegybank* új palotája. Általában elmondhatni, hogy a fővárosok igazi nagyvárosi jellegét az óriási pénzügyi épületek adják meg, melyek a modern élet nagyvonalúságának jegyében állnak.

Budapest igazi fővárosi képét csak akkor kapta meg, mikor nagyszabású banképületek ütköztek ki testén, jelezve pezsgő pénzügyi életének gócpontjait. Száz év előtt, mikor a mai világ csirái is alig bontakoznak, a mi mértékünk szerint vidéki város színvonalán mozog Pest. *Feldmann* idegenvezetője 1827-ből mindössze 6 pénzváltót sorol fel. Egyik sem lakik külön házban. Ezek: *Biedermann fia*, *Erzsébet*, *Biedermann M. L. Miatyánk uca*, *Hüll I. G. Nagyhid*, *Deák Ferenc uca*, pláne elsőemeleti lakásban, *Löwi*, *Károly körút*, *Löw*, *Nagyhid uca*, *Rothberger*, *Dob uca*.

De már a nagykereskedők, akik szintén foglalkoztak pénzülettel, ha új hajlékot emeltek maguknak, rendszerint nagyban hozzájárultak Pest szépítéséhez. A mai pénzügyi centrum felé irányult a fejlődés; a mai *Dorottya uca* a huszas években a kereskedelmi világ székhelye lett s az említett vezető, mint látványosságot nevezi meg a következő kereskedőházakat: *Ziegler* (a Leszámitolóbank helyén) *Wurm*, *Vogel* (Hitelbank) *Rupp*, *Spiegel* és *Martsis*.

És ennek a kereskedelmi testületnek jóvoltából kapta a fiatal Pest egyik legszebb épületét, mely sokáig a tőzsdének is hajlékot adott: a mai *Lloyd-épület*. A ma is jól ható klasszicisztikus palota *Hild* József tervei szerint épült, aki befolyt az *esztergomi bazilikát*, építette az *egri székesegyházat* s megkezdte a *lipótvárosi Szent István templomot*. A kereskedelmi testület épületét 1827-ben vették munkába és pedig

alapköletétel nélkül. A loyális pestiek ugyanis *Ferdinánd trónörökös*t kérték fel erre az ünnepélyes aktsura, de mivel nem jöhetett, inkább megkezdtek az építkezést, melynek derekán történt csak meg az alapkö letétele. Olyan nagy volt a pestiek érdeklődése, hogy *katonai kordonnal kellett rendet tartani*. A trónörökös a nádor jelenlétében lezajlott ünnepség alatt elhelyeztek az épület falában egy kivájt követ, melynek üregébe *néhány részvényt, pár ércpénzt s bankot rejtettek*. Bizonyára olyan jövőendő reményben tették, mikor majd csodálkozva állnak meg a kő kibontói a papírpénz előtt.

Az épület 1831 márciusban került felavatásra. Régi szomszédai közül alig van meg már egy-kettő.

A pénzüintézetek építkezése későn indul meg. A 40-es években indul meg e téren is a magyar kezdeményezés, de nagyon szegényes keretek közt. Az *Első Hazai Takarékpénztár* a vármegyeház 2-3 szobájában kucorgott. A bankárok, vagy ahogy akkoriban nevezték „*pénzesürnök*”-ök, hasonlóképen apró helyiségben bonyolították le üzleteiket.

Végre 1866-ban kezdték meg az első takarékpénztári épület emelését. Nem kisebb művészt kört fel az Első Hazai Takarékpénztár, mint *Ybl Miklóst*. A mai anyaintézet háza helyén *Engel* és *Mandello nyomdájá* állt s a környezetet hasonló jelentéktelen vízhők alkották. Ide esőppent bele az új palota. Ékes, de diszkrét reneszansz-formáival szépen határolja az Egyetem ucaát, bár a szűk helyen nehezen bontakozhatnak ki arányai. Nemsokára hozzá idomult az egész szomszédság, hol a jelentéktelen házacskákat nagy épületek váltották fel. *Ybl* tervezte a *nemes homlokzatú Calvintéri főköntézetet* is. *Ybl* Miklósnak oroszlátrésze van a kiegyezés után kibontakozó Pest szépítésében; sajnos, tucatjával kerültek ki kortársai kezéből a gyenge s művészetlen alkotások, az Első Hazainak megvan az az érdeme, hogy két kiváló épülettel szaporította a kis számmal levő kivételeket.

A korai építészek közül való *Frey Lajos* is, aki a

budai alagut mesteri portáléját tervezte. Vannak neki is pénzügyi építkezései. A Dunaparton tőle való az *Első Magyar Államias Biztosító palotája*.

A kiegyezést követő évtizedekben rohamlépésben megy az építkezés. Sok régi emlék elpusztult az új tervek nyomán, akadt az új dolgok közt izléstelenség is, általában azonban megállapítható, hogy régi stílusok nyomdokain haladtak az építészek, felette ügyelve arra, hogy az épület külseje minél díszesebb legyen, hatalmas lépcsőházak, csarnokok, szinte valóságos elfogódottságha döntsek a belépőt ennyi pompá létrehozója, a nagytőke iránt. Sok szép épülettel gazdagodott ugyan Pest, de mindannyian nélkülözik azt a jelleget, mely rendeltetésüket egyszerre közölné a szemlélővel. Paloták, nem bankházak.

Ennek a korszaknak érdekes képviselője *Quittner* Zsigmond, aki a Dunaparton a *Gresham palota* s a *Pesti Kereskedelmi Bank* épületével egészen új bélyeget adott a régebbi kőnek, melyet a *Lloyd* diszkrét előkelősége határozott meg. A Pesti Kereskedelmi Bank helyén a *Diana-fürdő* állt.

A legfoglalkoztatottabb építész a bankvilágnak: *Alpár Ignác*. A télen ünnepelte 70-ik születésnapját, de alkotásainak száma túlnó még ilyen szép kor kőretein is. Sikereinek egyik titka, hogy tanulmányai-val párhuzamosan, mint kőműves elajátította a *meszteriségbeli részt* is. Számos vidéki takarékpénztár tervén izmosította erejét (Nagyszében, Győr), mielőtt a fővárosban megindult ilyen arányú tevékenysége. Első nagy diadala volt a *tőzsde pályázata*, hol mindkét vezető díjat megnyerte, hasonlóképen az *Osztrák-Magyar Bank* tervezését is ő kapta. A Szabadság térnek ez a két jelentős épület adja meg a karakterét.

A pesti intézeteknek is nemsokára ő építette modern székházait. A Szabadság tér paloláinak közeli rokona az *Anker palota*, mindhárom távoli hatásra épül fel, innen az óriási, több emeletet befutó oszloprendek. Az *Első Hazai Takarékpénztár Gizella* terevele emeltette új házát s tőle való a *Hitelbank* épülete a *Dorottya uca*ban.